

ماجرای کشف اسکلت بانوی ۷هزارساله

سال ۱۹۹۲ و در جریان حفاری شرکت آب و فاضلاب، به‌صورت اتفاقی اسکلتی باستانی کشف شد که دید تازه‌ای به تاریخ‌شناسان و تهران‌شناسان درباره تاریخ محدوده فعلی شهر تهران داد. اکنون و پس از آن اکتشاف، قدیمی‌ترین بقایای انسانی کشف‌شده در تهران همین اسکلت باستانی است که ۷هزار سال قدمت دارد. در آن سال پیدا شدن اسکلت انسان در چهارراه مولوی سروصدای زیادی به‌پا کرد و باستان‌شناس‌ها را به آنجا کشاند تا تحقیقات میدانی خود را برای روشن شدن ماجرا آغاز کنند. مدتی بعد پژوهش‌های باستان‌شناسی نشان داد که این اسکلت مربوط به یک زن حدود ۳۵ساله بوده که طبق آزمایش‌های دقیق حدود ۷هزار سال پیش زندگی می‌کرده و پس از مرگ در این محدوده به خاک سپرده شده است. همچنین، روشن شد که او احتمالاً بر اثر عفونت استخوانی از دنیا رفته است. به هر روی، هر چند باستان‌شناسان توانستند قدمت، سن و سال و جنسیت فرد متوفی را مشخص کنند اما همچنان سؤالاتی بی‌پاسخ ماند و تاکنون نتوانسته‌اند جوابی برای آنها پیدا کنند. مثلاً آیا این بانوی ۲۵ساله در نزدیکی محل دفن خود یعنی چهارراه مولوی زندگی می‌کرده و آنجا یک سکونتگاه محلی بوده؟ و اینکه آیا این بانو هنگام عبور از این محدوده از دنیا رفته و همانجا دفن شده است؟ اسکلت بانوی هفت‌هزارساله، اکنون در طبقه دوم گنجینه ایران باستان در موزه ملی ایران نگهداری می‌شود.

مقنی‌ها تاریخ ۳هزار سال پیش دروس را کشف کردند

در یکی از ماه‌های سال ۱۲۱۸ شمسی هنگامی که چند مقنی و کارگر ساختمانی در گوشه باغ مهدی‌قلی‌خان (مخبرالسلطنه) واقع در دروس مشغول گودبرداری و حفر چاه بودند، بیل و کلنگ‌شان قسمتی از یک گورستان باستانی ساکنان ۳هزار سال پیش منطقه را در هم کوفت و اسکلت مردگان را به هم ریخت. کنجکاوای کارگران و توسعه‌کنندگان باعث شد که تعدادی ظروف سالم و شکسته از طبق زمین بیرون آورده شود. اما جالب اینجاست که ساعتی از این کشف نگذشته بود که در تهران آن روزگار، از گنج و ماره‌های خفته در اطراف باغ حاج مخبرالسلطنه داستان‌های متعدد و شیرین روایت شد. وقتی خبر کشف دفینه و گنج به گوش مسئولان موزه ایران باستان که از عمر تاسیس آن هنوز ۲سالی بیشتر نمی‌گذشت رسید، تصمیم گرفتند نیمی از ظروف مشکوفا را به صاحب باغ واگذار و نیم دیگر را به موزه منتقل کنند.

شاخه زیتون

تهرانیان باستان برای پختن غذا از ظرف سفالی استفاده می‌کردند؛ شاهد این مدعا کشف این ظرف در قیصریه است. جنس این ظرف‌های سفالی، سخت و محکم است و در برابر حرارت بسیار مقاوم. دهانه آن هم کوچک ساخته شده تا غذا سرد نشود و از دهان نیفتد. باکمی دقت پیدا است که نقش روی ظرف هم یک شاخه زیتون است. آثار به‌دست آمده نشان می‌دهد که مردم آن زمان تهران، زیتون می‌کاشته‌اند و از چوب و روغن آن استفاده می‌کرده‌اند.

شیرمک باستانی

تهرانیان باستان چطور به‌نور ادا ن خود شیر می‌دادند؟ کشف این شیرمک که لوله آن تاته‌ظرف کشیده شده و سرش هم مثل پستانک در دهان کودک قرار می‌گرفته، به این سوال پاسخ می‌دهد. قبل از کشف این ظرف در تپه‌های قیصریه، باستان‌شناسان نمونه‌های مشابهی را در سیلک کشف کرده بودند اما کاربرد آن را نمی‌دانستند. کشف این ظرف در گور بچه‌هایی که کنار مادرشان دفن شده بودند، نشان داد ایرانی‌ها ۳هزار سال پیش برای شیر دادن بچه‌هایشان از این شیرمک‌ها استفاده می‌کرده‌اند.

آجیل خوری مردگان

می‌گویند تهرانیان باستان بر ای آجیل و میوه‌هاشان هم ظرف مخصوص داشتند. این ظرف زریبا هم کنار گورهای قیصریه کشف شده و به نوعی برای این بوده که مردگان در زندگی بعدی هم از تفریحات زندگی این دنیا، بی‌نصیب نمانند. اگر خوب به نقش و نگار آن دقت کنید، تصویر یک درخت باشاخه‌هایی را می‌بینید. امضای هنرمند صاحب اثر را هم می‌شود دید. اثر انگشتان سفالگر هنوز روی آن باقی است.

ظرف شگفت‌انگیز

این ظرف خاص با ظاهر عجیب را حدود ۶دهه پیش در محله دروس پیدا کرده‌اند. برخی از ایرانیان باستان معتقد بودند هر کس از این ظرف بنوشد، ویژگی‌های آن حیوان به او منتقل می‌شود. این اعتقاد ایرانیان باستان بود. مردم باستان، استاد هنرهای کاربردی بودند. اگر امروز یک نفر چنین جمجمه را بسازد، به راحتی می‌تواند آن را در یک جشنواره آثار جمجمه شرکت دهد. آنها برای کوچک‌ترین و پشیمانی‌ها افتادترین ابزار زندگی‌شان تمام خلاقیت‌شان را بکار می‌گرفتند.

ری به تنهایی یک گنجینه بزرگ است

داریوش شهبازی تاریخ‌پژوه و تهران‌شناس

طی کاوش‌های انجام‌شده در تپه بالای چشمه علی که در سال‌های ۱۳۱۳ تا ۱۳۱۵ توسط «اریک اشمیت» انجام شد، آثار بسیاری از محوطه اطراف تپه کشف شد که نشانه‌هایی از دوران قبل از اسلام و اشکانیان در آن دیده می‌شود. اریک اشمیت محوطه چشمه‌علی را طی ۳ فصل متوالی کاوید و نتیجه حاصل از آن یافتن آثاری مربوط به ۳دوره اسلامی، اشکانی و ماقبل تاریخ بوده است. یافته‌های باستان‌شناسان در منطقه ری نشان از تمدن کهن این گستره دارد. پیدایش آثار این تمدن از ۶هزار و ۲۰۰سال پیش مشهود بوده و شاهد آن ارائه سفالینه‌های قرمزاجری و شتری‌رنگی است که در چشمه‌علی ری بدون چرخ سفالگری ساخته شده و غالباً به شکل کاسه و بشقاب دیده می‌شود. از ویژگی‌های این سفال‌ها نقش اندازه‌ی‌های پر از حیوانات است که بدنه آنها را پوشانده‌اند. این تمدن در چشمه‌علی ری متولد شد و رشد کرد و خود را به نقاط دیگر رساند. همچنان که در محدوده پیشوا ورامین و نیز در تپه‌های کهریزک و در کاوش سال ۱۲۶۴شمسی نیز سفال‌های سیاه – خاکستری و به‌ندرت قرمز از کوره‌های سفال‌پزی متعدد همان مردمی کشف شده است که از ۳هزار و ۲۰۰سال پیش در تپه کهریزک به حرفه کوزه‌گری مشغول بوده‌اند. به‌عبارت دیگر می‌توان گفت که ری خود به تنهایی گنجینه‌ای عظیم از آثار باستانی در گستره تهران است. همچنان که «ایزدپور خارکسی یونانی» در قرن نخست میلادی ری را از تمامی شهرهای ماد بزرگ‌تر دانسته و یا در بسیاری از کتب قدیمی مانند مختصرالبلدان، احسن‌التقااسم، جهان‌نامه، معجم‌البلدان، هفت اقلیم، مجالیس‌المومنین و... از ری به‌عنوان عروس دنیا یادشده است. ری پس از اسلام نیز از اهمیت فراوانی برخوردار بود و آثار باستانی و یافته‌های بسیاری در این گستره از دوره اسلامی کشف شده یا به یادگار باقی مانده است. پس از حمله مغول اماری به ویرانه‌ای تبدیل شد خود را ادامه داد اما دیگر از صورت شهر خارج شد و به روستایی کوچک تنزل کرد.

منطقه ۲۰

سفال‌های سیاه، خاکستری و قرمز

محل اکتشاف: کهریزک قدمت: ۲۲۰۰سال سال اکتشاف: ۱۲۶۴شمسی محل نگهداری: نامعلوم

ویژگی: اشیای باستانی کشف‌شده در کهریزک، نشانه‌ای از تمدن منطقه چشمه‌علی ری باستان است و نشان‌دهنده قابلیت‌های هنری ساکنان تمدن چشمه‌علی در تولید سفال‌های دست‌ساز و نقوش هندسی چشم‌نواز آن.

منطقه ۲۰ گورستان باستانی و اشیای سفالی و مفرغی

محل اکتشاف: پیشوا (ری) قدمت: ۴هزار سال سال اکتشاف: ۱۲۶۴ محل نگهداری: نامعلوم

ویژگی: اشیای سفالی فراوانی در اندازه‌های مختلف در قبور گورستان پیشوا به‌دست آمده. این سفالینه‌ها به شکل ظروف در فرم‌ها و اشکال گوناگون هستند و در اندازه‌های مختلف تهیه شده و برای مصارف متفاوت فراهم آمده‌اند. اغلب اشیای فلزی این گورستان از جنس مفرغ و از قبیل وسایل پخت‌وپز، رزمی و تزئینی است.

منطقه ۳ گورهای باستانی

محل اکتشاف: خیابان پاسداران قدمت: ۲هزار سال سال اکتشاف: ۱۲۶۴ محل نگهداری: آثار از میان رفت

ویژگی: در خیابان پاسداران، بوستان پنجم، در محدوده زمین‌های اوقاف و هنگام ساخت‌وساز آثار نمایی، تعدادی گور باستانی مشاهده شد که حاوی اشیایی بود. اما متأسفانه خود گورها از بین رفت در حالی که گفته می‌شود در سال ۱۲۶۴ تعدادی از آن آثار و اشیاء به‌دست کارشناسان آثار باستانی رسید.

منطقه ۲۰ گنج‌های پنهان این شهر شلوغ تاریخ دیرینه تهران را از پنجره اکتشافات آثار باستانی و دفینه‌ها تماشا کنید

محل اکتشاف: چال ترخان (ری) قدمت: ۱۵۰۰ تا ۶هزار سال سال اکتشاف: ۱۳۱۵ محل نگهداری: نامعلوم

ویژگی: در این محوطه باستانی، علاوه بر آثاری از هزاره چهارم پیش از میلاد، بقایایی از کاخ‌های اواخر دوره ساسانی و اوایل دوره اسلامی کشف شده که مجموعه‌ای بسیار مهم از رویدادهای تاریخی – فرهنگی اواخر دوران ساسانی و شرح‌دهنده چگونگی انتقال هنر گچبری دوران ساسانی به دوران اسلامی است.

منطقه ۱ گورستان ۲۵۰۰ ظرف سفالی و...

محل اکتشاف: قیصریه قدمت: ۲هزار سال سال اکتشاف: ۱۳۳۷ محل نگهداری: نامعلوم

ویژگی: باستان‌شناسی در تپه قیصریه توسط سیف‌الله کامبخش‌فرد در مساحتی حدود ۵هزار مترمربع انجام شد. اشیاء و میراث پیدا شده در این تپه از همه تپه‌های باستانی ایران بیشتر است.

ویژگی: اشیای باستانی در خانه‌باغ مخبرالسلطنه (مهدی‌قلی‌خان هدایت)، توسط مقتیان هنگام حفر چاه کشف شد. بیل و کلنگ مقتیان، اسکلت مردگان را به هم ریخت، اما تعدادی ظرف سالم بیرون آورده شد. نیمی از اشیای کشف‌شده به صاحب‌خانه و نیمی به موزه اهدا شد.

۳۵۰ گور باستانی متعلق به بیش از ۳ هزار سال پیش در اکتشافات تپه قیصریه در حوالی بوستان قیصریه امروزی پیدا شد که نشان از تاریخ کهن این محدوده در تهران دارد.

۶۰۰۰ سال قدمت سکونت در محدوده چشمه‌علی و متعلق به تمدن ری باستانی است. ظروف سفالین و آثار باستانی یافت شده در این محدوده در موزه ملی ایران نگهداری می‌شود.

۳۲۰۰ سال پیش در کهریزک مردمی زندگی می‌کردند که در کوره‌های سفال‌پزی، مشغول به پیشه سفالگری بودند. این محدوده نیز بخشی از تمدن ری باستان با تاریخی غنی است.

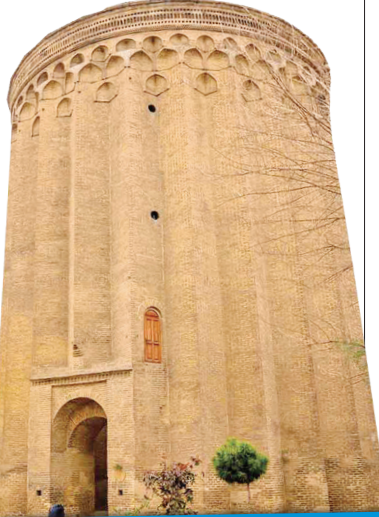
۲۰ منطقه سفال‌های سیاه، خاکستری و قرمز سفال‌های قرمز با نقوش سیاه

۱۲ اسکلت زن ۷هزار ساله

۳ اشیای مفرغی و سفالی

۲۰ منطقه

۲۰ منطقه

برای اطلاع از نام محله‌ها کیو آر کد را اسکن کنید

ایلمنتر گرافیک - شهرداری - اسفند و نورشدن